

Sygn. akt IV KK 442/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Barbara Skoczowska

Protokolant Małgorzata Czartoryska

w sprawie **A. K.**

oskarżonego z art. 157 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 29 kwietnia 2021 r.,

kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 7 lutego 2019 r., sygn. akt II Ka (...)

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 18 grudnia 2017 r., sygn. akt II K (...),

- 1) uchyla zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy punkt II wyroku Sądu Rejonowego w B., a także rozstrzygnięcie zawarte w wyroku Sądu odwoławczego w punkcie II i w tym zakresie przekazuję sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania,**
- 2) zarządza zwrot opłaty od kasacji na rzecz oskarżyciela prywatnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w B., wyrokiem z dnia 18 grudnia 2017 r., sygn. akt II K (...), uznał oskarżonego A. K. za winnego przestępstwa z art. 217 § 1 k.k. i na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. umorzył postępowanie (pkt I), zaś na podstawie art. 632 pkt 1 k.p.k. orzekł, że koszty postępowania ponosi oskarżyciel prywatny P. B. (pkt II).

Z apelacją od tego wyroku wystąpił pełnomocnik oskarżyciela prywatnego. Poza zarzutami obrazy przepisów postępowania, błędu w ustaleniach faktycznych i rażącej niewspółmierności kary, podniósł on zarzut naruszenia przepisów dotyczących kosztów postępowania, mającego wpływ na treść zaskarżonego wyroku poprzez błędne zastosowanie art. 632 pkt 1 k.p.k. i obciążenie oskarżyciela prywatnego kosztami postępowania, podczas gdy w niniejszej sprawie z oskarżenia prywatnego, wobec umorzenia postępowania z powodu znikomej społecznej szkodliwości czynu, w myśl art. 629 k.p.k. stosuje się odpowiednio art. 627 i 628 k.p.k., zgodnie natomiast z art. 628 k.p.k. w sprawach z oskarżenia prywatnego od skazanego sąd zasądza na rzecz oskarżyciela prywatnego poniesione przez niego koszty procesu, w tym koszty zastępstwa adwokackiego oraz od skazanego zasądza się na rzecz Skarbu Państwa wydatki ustalone w oparciu o art. 618 k.p.k., od których uiszczenia oskarżyciel został zwolniony lub w razie rozpoznania sprawy bez ich uiszczenia. W konkluzji skarżący wniósł w tym kontekście o zmianę orzeczenia w przedmiocie kosztów postępowania poprzez zastosowanie właściwych przepisów, tj. art. 628 k.p.k. w zw. z art. 629 k.p.k. i zasądzenie od oskarżonego na rzecz oskarżyciela prywatnego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego.

Po rozpoznaniu tej apelacji, Sąd Okręgowy w K., wyrokiem z dnia 7 lutego 2019 r., sygn. akt II Ka (...), utrzymał w mocy zaskarżony wyrok (pkt I) i zasądził od oskarżyciela prywatnego P. B. na rzecz Skarbu Państwa koszty procesu za postępowanie odwoławcze, w tym wymierzył mu opłatę za drugą instancję w wysokości 100 zł (pkt II). W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy przyznał, że w realiach sprawy rzeczywiście koszty procesu poniesione przez oskarżyciela prywatnego stosownie do art. 629 k.p.k. w zw. z art. 628 pkt 1 k.p.k. winien ponieść oskarżony, jednakże skutek przeoczenia nie doszło do zmiany zaskarżonego

wyroku w tym zakresie a zapadło rozstrzygnięcie utrzymujące w mocy w całości zaskarżony wyrok.

Z kasacją od prawomocnego wyroku wystąpił na niekorzyść oskarżonego pełnomocnik oskarżyciela prywatnego w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach procesu określonych w pkt I w zakresie utrzymującym w mocy pkt II wyroku Sądu Rejonowego oraz w całości co do pkt II wyroku Sądu Okręgowego dotyczącego kosztów postępowania odwoławczego. Zarzucił mu:

1. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k., poprzez pominięcie przez Sąd Okręgowy i tym samym nierozważenie zarzutu wskazanego w środku odwoławczym, odnoszącego się do wadliwie zastosowanego przez Sąd Rejonowy przepisu art. 632 k.p.k. i obciążenie oskarżyciela prywatnego kosztami postępowania za I instancję, podczas gdy podstawą rozstrzygnięcia o kosztach procesu prawidłowo winien być art. 628 k.p.k. w zw. z art. 629 k.p.k. w zw. z § 11 ust. 2 pkt 3 oraz § 17 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800) w związku z którymi to regulacjami, to oskarżony powinien ponieść koszty procesu, w tym koszty poniesione przez oskarżyciela prywatnego obejmujące także zwrot kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym;
2. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego oraz obrazę przepisów prawa materialnego, tj.:
 - art. 636 § 1 i 3 k.p.k. oraz art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz.U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223 ze zm.) poprzez nieuzasadnione obciążenie oskarżyciela prywatnego na rzecz Skarbu Państwa kosztami procesu za postępowanie odwoławcze, w tym wymierzenie mu opłaty za II instancję w wysokości 100 zł;
 - art. 628 k.p.k. i art. 629 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k. w zw. z § 11 ust. 2 pkt 4 i § 17 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.), poprzez brak uwzględnienia i zasądzenia kosztów ustanowienia pełnomocnika z wyboru poniesionych przez oskarżyciela

prywatnego w postępowaniu odwoławczym w związku z zasadnością zarzutu apelacyjnego oskarżyciela prywatnego.

W konkluzji skarżący wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt I w części utrzymującej w mocy pkt II wyroku Sądu Rejonowego dotyczącego rozstrzygnięcia o kosztach,
 2. uchylenie rozstrzygnięcia zawartego w pkt II zaskarżonego wyroku dotyczącego kosztów sądowych w postępowaniu odwoławczym,
- i przekazanie sprawy w powyższym zakresie Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, z uwzględnieniem kosztów ustanowienia pełnomocnika z wyboru poniesionych przez oskarżyciela prywatnego w postępowaniu odwoławczym,
3. zasądzenie na rzecz oskarżyciela prywatnego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna.

Przed przystąpieniem do szczegółowych wywodów wyjaśniających powody uwzględnienia kasacji rozważyć należało, czy nie zachodziły przeszkody prawne w rozpoznaniu kasacji wniesionej jedynie w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach procesu. W tej materii stwierdzić trzeba, że dopuszczalne było rozpoznanie zarzutów kasacji dotyczących kosztów procesu. W orzecznictwie zasadnie podnosi się bowiem, że rozstrzygnięcie o kosztach procesu może być przedmiotem odrębnego zaskarżenia kasacyjnego i uchylenia wyroku w tym trybie, pod warunkiem jednak, że kasacja strony wniesiona na niekorzyść oskarżonego dotyczy wyroku, którym uniewinniono oskarżonego albo umorzono, co do niego postępowanie z przyczyn wskazanych w art. 17 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. (tak np. wyrok SN z dnia 28 sierpnia 2003 r., III KK 45/03; postanowienie SN z dnia 9 marca 2007 r., II KZ 2/07; wyrok SN z dnia 8 kwietnia 2015 r., IV KK 358/14; postanowienie SN z dnia 20 października 2016 r., V KZ 49/16). Pogląd ten wyrażono wprawdzie na gruncie poprzedniego brzmienia art. 523 § 3 k.p.k., ale pozostaje on aktualny w odniesieniu do obecnej treści wskazanego przepisu. W judykaturze wskazuje się również, że nawet wprowadzona do postępowania karnego możliwość wnoszenia zażalenia na postanowienie o kosztach procesu, o których po raz pierwszy orzekał

sąd odwoławczy (w związku ze zmianą brzmienia przepisu art. 426 § 2 k.p.k. z dniem 1 września 2015 r.), nie uniemożliwia stronie uprawnionej do wniesienia kasacji zamieszczania w niej, obok innych zarzutów, także zarzutów dotyczących tych kosztów procesu, o których po raz pierwszy orzekał sąd odwoławczy. Podkreśla się przy tym, że zachowują aktualność przesłanki leżące u podstaw wyrażanego wcześniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądu, zgodnie z którym rozstrzygnięcie o kosztach procesu może być przedmiotem zaskarżenia kasacyjnego (wyrok SN z dnia 12 kwietnia 2017 r., V KK 382/16; zob. też wyrok SN z dnia 12 lutego 2021 r., I KK 74/20).

Przechodząc już do uwag w zakresie zasadności kasacji wskazać trzeba, że trafnie w pierwszym zarzucie podniesiono, że Sąd Okręgowy w toku kontroli instancyjnej dopuścił się obrazy art. 433 § 2 k.p.k. Otóż, Sąd ten wadliwie utrzymał w mocy rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego sprowadzające się do obciążenia oskarżyciela prywatnego kosztami postępowania. Rzecz bowiem w tym, że w wypadku umorzenia w sprawach prywatnoscargowych postępowania z powodu znikomego stopnia społecznej szkodliwości czynu nie znajdzie zastosowania art. 632 pkt 1 k.p.k., tak jak to przyjął Sąd Rejonowy. Rozstrzygnięcie o kosztach procesu powinno być bowiem oparte na regulacji art. 629 k.p.k., który wyraźnie zakłada, że w sprawach z oskarżenia prywatnego, w razie umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k., odpowiednie zastosowanie znajdzie art. 628 k.p.k. Owo odpowiednie stosowanie art. 628 pkt 1 k.p.k. obligowało Sąd Rejonowy do zasądzenia od oskarżonego na rzecz oskarżyciela prywatnego poniesionych przez niego kosztów procesu. Do kosztów tych nie wlicza się tylko uiszczonych przez oskarżyciela prywatnego zryczałtowanej równowartości wydatków, której zwrot zarządza prezes sądu (referendarz sądowy) stosownie do art. 622 k.p.k. Uchybienie Sądu Rejonowego winien dostrzec i skorygować w toku kontroli odwoławczej Sąd Okręgowy, zwłaszcza że stosowny zarzut w tym zakresie zawierała wniesiona w sprawie apelacja pełnomocnika oskarżyciela prywatnego. Sąd Okręgowy nie wychwytyjąc tego uchybienia - jak sam wskazał w uzasadnieniu wyroku, nastąpiło to w wyniku przeoczenia – rażąco naruszył zatem art. 433 § 2 k.p.k. Naruszenie to rzutowało przy tym w istotny sposób na treść wyroku Sądu odwoławczego.

Nieprawidłowe utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku przez Sąd Okręgowy skutkowało ponadto zasądzeniem od oskarżyciela prywatnego na rzecz Skarbu Państwa kosztów procesu za postępowanie odwoławcze, w tym wymierzeniem mu opłaty za drugą instancję w wysokości 100 zł (art. 636 § 1 i 3 k.p.k. oraz art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych), a także niezasądzeniem kosztów ustanowienia pełnomocnika z wyboru poniesionych przez oskarżyciela prywatnego w postępowaniu odwoławczym (art. 629 k.p.k. w zw. z art. 628 pkt 1 k.p.k. oraz art. 634 k.p.k.).

Mając to wszystko na względzie Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy pkt II wyroku Sądu Rejonowego, a także rozstrzygnięcie zawarte w wyroku Sądu Okręgowego w punkcie II i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Rozstrzygnięcie Sądu *ad quem* dotyczącego kosztów nie mogło się ostać jako funkcjonalnie powiązane z rozstrzygnięciem o utrzymaniu w mocy zaskarżonego wyroku, dlatego też i w tym zakresie należało uchylić zaskarżony kasacją wyrok.

W postępowaniu ponownym Sąd Okręgowy zobligowany będzie uwzględnić powyższe uwagi i właściwie rozstrzygnąć o kosztach procesu, w tym w zakresie uzasadnionych wydatków oskarżyciela prywatnego z tytułu ustanowienia przez niego pełnomocnika.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.